

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
İlk Tedrisat Dairesi
3573 Umumî
10 Hususî

Ankara
29/1/1930

Vilâyetine

Yeni sene bütçelerinin tanzimine başlandığı şu sırada maarife ait faaliyetin bilhassa şu iki noktanın hakimiyeti altında tetkik ve intacını rica ediyorum.

1 — Cümhuriyet Hükümetinin en mühim umdelerinden birini ilk tahsil çağındaki çocuklarımızı okutmak faaliyeti teşkil etmektedir.

Bu noktanın hiç bir zaman göz önünden ayrılmaması ve bütçenin maarife ait fasıl ve maddelerinden yapılacak asgari tasarrufların bile ihmal edilmiyerek bütün mesainin “daha çok mektep açmak ve daha çok çocuk okutmak,, hedefi üzerinde teksifil lâzımdır.

2 — Türk içtimai bünyesinin nüvesini teşkil eden köylerimizi ve onların refahını hususi bir hassasiyet ve itina ile tetkik ve temin mecburiyetindeyiz. Bu itibarla köylülerimizi iyi bir vatandaş ve kuvvetli bir müstahsil yapabilmek için oralarda ilk tahsili vermek ve köylerde muallim bulundurmaya zaruretindeyiz.

Herhalde memlekette mektepsiz köy adedini her gün bir az daha tenkis etmek emelinde samimi bir endişe duymak icap ediyor. Bütçeler bu noktai nazardan tetkik edileceğinden köylerde yeniden açılacak mekteplerin tasrihini ve Köy Kanunu mucibince köylerde mektep yapabilmek için tahsis edilen muavenet miktarının bütçelerde ayrıca gösterilmesi muktazidir.

Bu esaslı maddelerden maada 1930 malî senesinden itibaren Teadül kanununu idarei hususiyelerde de tatbik edileceğinden bütçelerin maarif kısmının tertiplerinde bazı tadilât icrası ve bütçelerde yeknesakiyi muhafaza ve tetkikatı teşkil için berveçhiati nikatın tamimi zaruri görülmüştür:

1 — Hazirandan itibaren uzaklık ve pahalılık zamları, fevkalâde tahsisat namlarıyla bütçelere tahsisat konmayacağından ve umumî bütçede olduğu gibi müfettiş, memur ve muallimlerin dercelerine göre alacakları maaş miktarlarının bir kalem olarak ait olduğu fasıllara vaz'ı icap edeceğinden fevka-

lâde tahsisat ve uzaklık zamları fasılları bütçelerden çıkarılacaktır. Maaşat fasılları, maaşların yekûnlarından başka hakkı müktesep suretinde iki sene müddetle verilecek pahalılık zamlarından mütevellit maaş farkları ile diğer vilâyetlerden gelen münhal muallimlik derecesi kendi derecesine tevafuk etmeyen muallimlere verilmek üzere Dahiliye Vekâleti Celilesinin tamiminde işaret olunduğu üzere ihtiyat muallim tahsisatı zam ve ilâve olunacaktır.

- 2 — Mali istitaat husulünde nazarı dikkate alınmak üzere bu sene bütçelere tetkik ve tetebbü seyahatleri masarifi konulmayacaktır.
- 3 — Geçen tatil devresinde muallim muavinlerinin kısmı azamı kurslara sevk edilmiştir. Bunlardan müddetini bitirmemek ve mazeretine binaen imtihana girmemek suretile pek azı önümüzdeki seneye kalmışlardır. Bu sene kursları daha az masrafı istilzam edeceğinden yeni sene bütçesine bu günkü tahsisatın yarısı kadarının konulması muvafıktır.
- 4 — Vekâlet bütün muallimlerin malûmatını kuvvetlendirmek ve genişletmek üzere kurslardan ziyade meslekî risaleler, kitaplar neşretmek ve her mektep kütüphanesinde birer tanesini bulundurmak, muallimlere okutturmak ve anketlerle istifadeleri derecesini yoklamak esasını faydalı görmüş ve önümüzdeki seneden itibaren bu sureti tatbika karar vermiştir. Bunun için şimdiden tedbirler alınmış ve eserler intihap edilmiştir. Muallimlerimiz için mülit olacağında şüphe bulunmayan bu neşriyatın her mektep kütüphanesinde bulundurulmasını teminen kurslar tahsisatından yapılacak tasarrufun meslekî mecmualar ve kitaplar bedeli maddesine nakliyle beraber bu madde yekûnunun mektep başına azamî 10 (on) lirayı tecavüz etmemesi icap eder.
- 5 — Maarife ait akarlarla mektep binalarının sigortaları hakkında yeni bir kanun teklifi mukarrer bulunmaktadır. Bu kanun esasları primleri sigorta şirketleri yerine teşkil edilecek vilâyetler mektep sigorta sandığına verilecek bu suretle primlerin dışarı çıkması menedilerek vilâyetlerin müşterek sigorta sandığının sermayesi olacaktır. Binaenaleyh bu husus için 1930 bütçesine eskisi kadar tahsisat konulacak ve neticeye intizaren sigorta şirketleriyle münakit mukaveleler; müddeti bitince; yenilenmiyecektir.
- 6 — İlk mektepler açmak hususundaki uhdelerine müterettip vazifeleri tamamen yapamazken yani kanunen okutmağa mecbur olduğumuz köylerdeki ve şehirlerdeki 7-12 yaşındaki bütün çocuklar için mektep açamazken Vilâyetlerin ilk tahsilin aleyhine olarak yeniden İkmal ve Ana mektepleri açmalarına Vekâlet kat'iyen taraftar değildir. Ana mektepleri tamamen istisnai olarak bütçesi müsait vilâyetlerde, fabrikada, ziraatte çalışan ve çocuklarını evlerinde, çalıştığı saatlerde, tevdi edecek kimsesi bulunmayan bir çok anaların bulunduğu yerde yalnız bu ve bu gibi esbabı mucibe ile açılabilir.

Vekâlet yapacağı teftişlerde bu nevi mekteplerde bulunan çocukların annelerinin çalışmayanlardan olduğunu görürse hiçbir mazeret ve müsamaha göstermeksizin kapatacaktır. Ve buralara tahsis edilen masrafların köylerde 7-12 yaşındaki çocukların okutulmasına sarfedilmesini istiyecektir.

- 7 — Maliye Vekâleti; memurlarına maaştan başka ikramiye, hakkı huzur gibi namlarla ücret verilmemesini prensip olarak kabul etmiş ve keyfiyet Dahiliye Vekâletinden daha evvelce tebliğ kılınmış olduğundan yeni bütçeye memurini maliye ikramiyesi tahsisatı konulmayacaktır.
- 8 — Bazı vilâyetler 1929 bütçesinde Halk dersanelerile Millet mekteplerine ayrı ayrı tahsisat vazetmişlerdir. Aynı gayeye müteveccih olan bu iki faaliyet için muktazi tahsisatın Halk dersaneleri ve Millet mektepleri muallimleri ve müstahdemleri ücreti ve masarifi namile üç fasılda cem'i muvafık görülmüştür.
- 9 — Yeniden Yatı mektebi açılmıyacaktır. Bu mekteplerin idare ve idame suretleri hakkında hazırlanmış olan talimat yakında gönderilecektir.
- 10 — Bazı Vilâyet bütçelerinin maarif kısımlarına avrupaya ve liselere gönderilecek talebe masrafı, mahalli teşekküllere yardım gibi tahsisat konulduğu görülmektedir. Tasdik muamelesinin teahhuruna mahal bırakılmamak üzere 1135 numaralı kanun ahkâmına muhalif olarak bu kabil işler için maarif kısımlarına, sureti kat'iyede, tahsisat vazolunmamalıdır. Ancak karşılığı Vilâyetin sair varidatından gösterilerek bu hizmetler için bütçelerin altıncı kısmına tahsisat konulabilir.
- 11 — 1929 bütçesinin varidat kısımları, Tevhidi Küsurat kanununun intişarı dolayısıyla, vergilerin tahakkukatı geciktiğinden, hakiki erkamı ihtiva etmekte idi. Hatta bazı vilâyetlerde Arazi Vergisinden maarif hissesinin yüzdesi fazla olduğu halde maarife vilâyet hisselerinden noksan varidat konulduğu görülmüştür. Gelecek sene bütçelerinde bu yanlışlıklara mahal verilmemesi ve varidat bütçelerinin hakikate mutabık erkama istinat etmesi lâzımdır.
- 12 — Barem kanununun idarei hususiyelerde tatbikinin maaş fasıllarında mahsüs bir fazlalık göstereceği muhakkaktır. Bu farkı varidatın tabii inkişafıyla karşılamak kabil olamayacaktır.

Teadül kanununun memurlara maaştan başka her ne nam ile olursa olsun ücret verilmemesini amir bulunması ve kanunun vaz'ındaki sebeplerden birisini de bu cihetin teşkil etmesi hasebile bugüne kadar ilk mektep muallim ve muavinlerine hususi bir madde kanunîye ile verilmekte olan sükna bedelinin ayrıca devamı tediyesine imkân kalmamış ve mezkûr bedelin yalnız müstahdem muallimlere pahalılık zamları gibi hakkı

müktesep suretinde yeni muallimlerin baremde alacakları maaş yekûnu, tahsisatı fevkalâde, pahalılık uzaklık, zammı (olan yerlerde) ve sükna bedeli dahil olduğu halde maaşının ita miktarından noksan olursa bu noksanın ikmalen tesviyesi ve sükna bedeli tahsisatından yapılacak tasarruflarla maaşat fasıllarındaki açığın telâfisi ve bütçelerin tevzini zarurîdir.

Vilâyetler bütçeleri merkezde tetkik edilirken bu esaslara muhalif olduğu görüldüğü takdirde, kat'iyen tasdik edilmeyecektir.

13 — Binaenaleyh bu esasat ve tadilât dairesinde bütçelerin tanzimini ehemmiyetle rica ederim Efendim.

RağNur.

Maarif Vekili

Boğaziçi Üniversitesi
Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi
Kışisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIZM0100516